

Rouwen zoals Joan Didion

Vanessa Redgrave geeft wereldwijde bestseller over verdriet gestalte

Van Joan Didions wereldwijde bestseller over rouw, *The year of magical thinking*, is op Broadway een toneelstuk gemaakt.

Hoofdrolspeelster Vanessa Redgrave waarschuwt huilend voor wat ons allemaal te wachten staat.

Door onze correspondent
Freek Staps

NEW YORK, 5 MEI. Ooit houdt het op, wil ze maar zeggen. „Dit gebeurde op 30 december 2003. Dat lijkt even geleden, maar dat is het niet als het jou overkomt. En het zal je overkomen. De details zullen anders zijn, maar het valt ook jou te beurt. Dat is waarom ik hier ben.”

Vanessa Redgrave staat op een podium op Broadway, gebaart naar het publiek en verhaalt over hen die we liefhebben. Ze gaan dood, vertelt ze. Wen er maar vast aan.

„*The year of magical thinking*” heet het succesvolle stuk over het hele spectrum tussen verdriet hebben en rouwen. Alleen al de voorverkoop was goed voor 4 miljoen dollar (3 miljoen euro) aan verkochte kaartjes, uitzonderlijk voor een Broadway-toneelstuk zonder omvangrijke cast, muzikale intermezzo’s of feestelijke ondertoon. De titel van het stuk is gelijk aan het boek dat in de VS de prestigieuze National Book Award won en waarvan een half miljoen exemplaren verkocht werden. In Nederland is het uitgegeven als *‘Het jaar van magisch denken’*.

Vanessa Redgrave’s personage heet Joan Didion, gelijk aan de auteur die het in 2005 verschenen boek schreef. Op autobiografische wijze verhaalt ze over wat volgt nadat haar man tijdens een avondritueel – open haard aan, glas whisky in de hand – uit zijn luie stoel valt. Dood. „Is dat wat de doden met de levenden bespreken?“, vraagt de dame op het toneel. „Wat doen we met eten?“

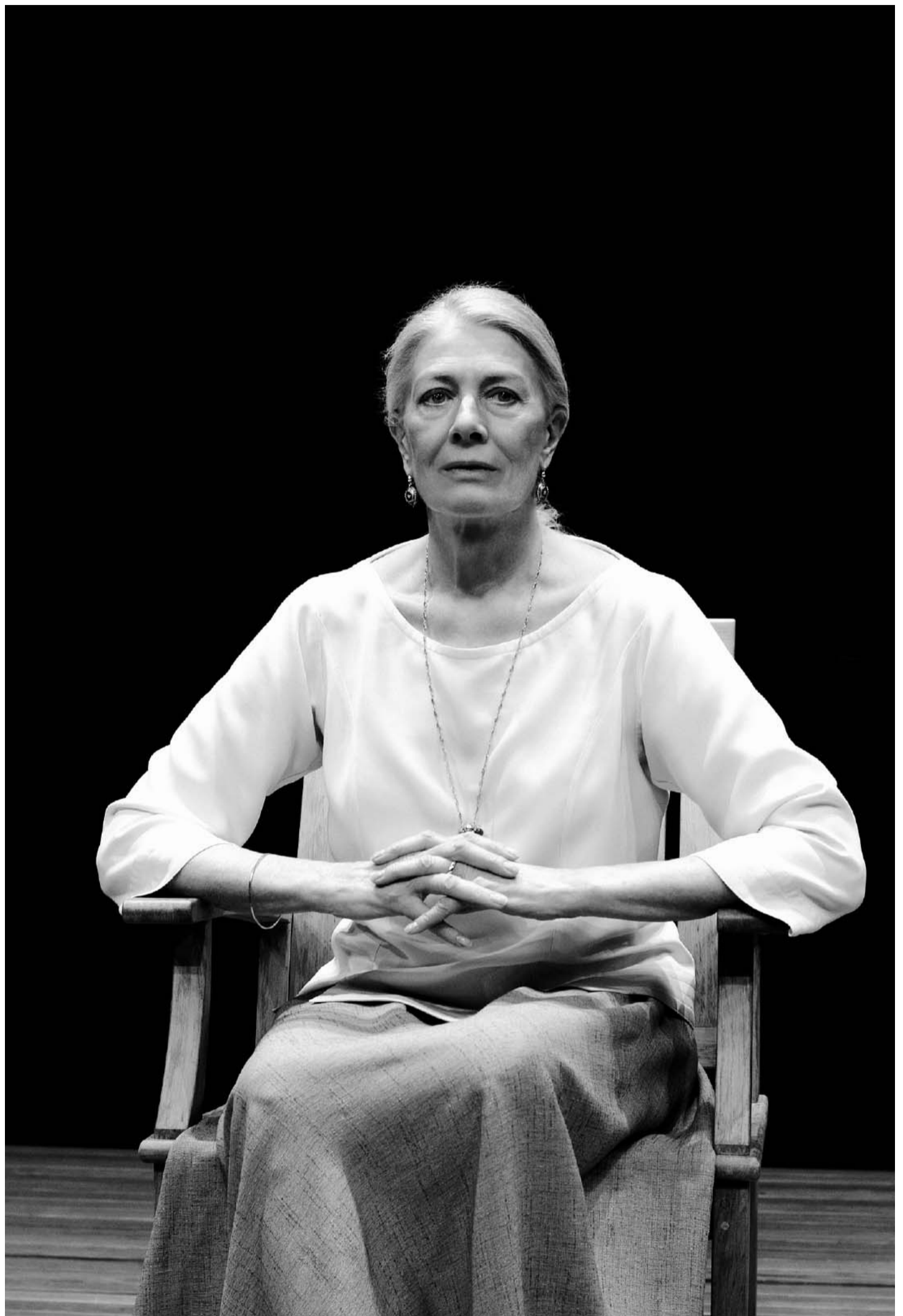
In het hierop volgende jaar ervaart Didion wat ze de ene keer magisch denken noemt, een andere keer „wat-als-denken“. Wat als ik nu snel naar de westkust van Amerika vlieg, waar het door tijdsverschil eerder op de dag is? Leeft mijn man daar nog? Wat als ik zijn schoenen bij het vuil zet? Dan heeft hij niets om op te lopen wanneer hij terugkomt. Als een kind probeert ze met haar gedachten de omstandigheden te veranderen.

Het is niet de persoonlijke ontleding van rouw die de toeschouwer vol in het gezicht raakt; de Amerikaanse popcultuur lijkt opgebouwd uit ‘gewone mensen’ die publiekelijk hun privé-emoties uiten. Wat wel afwijkt en daarom shockeert, is dat er geen verzoek om medelijden volgt – Didion is slechts de boodschapper.

„Ik waarschuw je”, zegt Redgrave. „Je ziet me nu op het podium, je zit naast me in het vliegtuig, we eten eens samen.” Wat precies die waarschuwing is, hoeft dan al niet meer te volgen. De 95 minuten durende, pauzeloze monoloog maakt alles vanzelf concreet. Didion vertelt bijvoorbeeld over een goedwerkend medicijn dat artsen liever niet voorschrijven, omdat het duurder is. „Misschien wil je dat nu opschrijven. Voor als je straks aan het ziekenhuisbed van je kind staat.”

Ach, wat maakt het ook uit. Wij, de toeschouwers, willen niet luisteren, en zij, sober gekleed, accepteert de kansloosheid van haar missie. Redgrave heeft zich het relativerende en efficiënte – volgens sommigen oppervlakkige – taalgebruik van Didion eigengemaakt. Eenvoudige woorden. Korte zinnen. Logische redeneringen. „Je wilt gewoon niet horen wat er gebeurde”, zegt ze. „Dus is het veiliger te denken dat ik gek ben. Maakt mij niet uit. Ja, ik was gek. Een tijdje. Maar nu niet meer.”

Direct na het verschijnen van het boek vroeg de Amerikaanse regisseur Scott Rudin aan Didion of ze de tekst tot een toneelstuk wilde bewerken. Rudin was een bekende van Didion en haar overleden man. Hij produceerde in 1996 de film *Up close & personal* met Robert Redford, geschreven door Didion en haar man. Didion wilde eerst niet meewerken aan een toneelstuk, ze was te druk haar boek aan de man te brengen – en met de rouw om haar dochter. Ook zij was vlak tevoren overleden.

Vanessa Redgrave als Joan Didion in *‘The Year of Magical Thinking’* (Foto: Brigitte Lacombe)

Niemand anders dan de Britse Vanessa Redgrave was geschikt voor de rol, vond Didion later zelf. De 70-jarige acteur en de twee jaar oudere auteur kenden elkaar – Redgrave was ooit getrouwd met een huisvriend van Didion en haar man. Maar waar Didion frêle is en met zachte stem spreekt, torent Redgrave intimiderend boven omstanders uit. En waar Didion met zorg behandelt wordt, is Redgrave in de VS omstreden. Ze wordt socialist genoemd – geen aanbeveling in Amerika – en is een uitgesproken voorstander van het terugtrekken van

de troepen uit Irak.

De Oscar-winnares (*Julia*, 1977) wordt om haar vakmanschap geprezen. Tijdens het spaarzaam aangeklede stuk weet ze, met niet meer dan een houten stoel tot haar beschikking, de zaal en zichzelf te ontroeren. Speler en toeschouwers laten gezamenlijk een traan. Maar Redgrave is Joan Didion niet, en dat zit recensenten dwars. De keuze voor deze actrice was „opzettelijk ongehoorzaam” (*The Los Angeles Times*) en „gekunsteld” (*Washington Post*) „en ik heb mevrouw Didions stem niet gehoord toen mevrouw

Redgrave sprak” (*The New York Times*).

In een artikel over de totstandkoming van het toneelstuk dat Didion voor die laatste krant schreef, weigerde zij zich druk te maken over dat gebrek aan gelijkenis. „Deze rol gaat over meer dan het nabootsen van andermans lengte.” Relativeren valt haar kennelijk steeds makkelijker.

► The year of magical thinking, Booth Theatre, New York, www.magicalthinkingonbroadway.com. Te zien t/m 25 augustus.